

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Brigity Chrástilové a JUDr. Bohuslava Hnízdlá v právní věci **žalobce: F. T.**, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2005, č. j. 42 Cad 32/2005 - 7,

takto:

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalobci se náhrada nákladů řízení nepřiznává.**

Odůvodnění:

Krajský soud v Praze (dále jen „krajský soud“) v záhlaví blíže označeným rozsudkem zrušil pro nezákonnost rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení (dále jen „stěžovatelka“) ze dne 6. 4. 2005, č. X, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o poskytnutí příplatku podle nařízení vlády č. 622/2004 Sb., o poskytování příplatku k důchodu ke zmírnění některých krivd způsobených komunistickým režimem v oblasti sociální, ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí stěžovatelky (dále jen „nařízení vlády“) a věc vrátil stěžovatelce k dalšímu řízení.

V odůvodnění svého rozhodnutí krajský soud mj. konstatoval, že podle usnesení Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 9 Rt 5/1995, ze dne 10. 1. 1997, byl žalobce podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudní rehabilitaci“), nezákonně zbaven osobní svobody v době od 1. 11. 1952 do 26. 3. 1953 v souvislosti s vyšetřováním trestného činu neoznámení trestného činu podle § 165 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb., ve vztahu k trestnému činu

vyzvědačství podle § 86 téhož trestního zákona a byl zproštěn obžaloby rozsudkem krajského soudu v Karlových Varech ze dne 18. 6. 1953, č. j. 1 T 25/1953 - 582, a je účasten soudní rehabilitace. Uvedené usnesení nabylo právní moci dne 28. 1. 1997. Podle § 1 nařízení vlády mají nárok na poskytnutí příplatku k důchodu státní občané České republiky, kteří v době od 25. 2. 1948 do 31. 12. 1989 byli odsouzeni a vykonali trest odnětí svobody, jeho část nebo vazbu pro trestný čin, za který byli rehabilitováni. Z textu nařízení vlády nelze dle názoru krajského soudu jednoznačně dovodit, že by nárok na příplatek mohl být přiznán pouze těm občanům, kteří vykonali vazbu a poté byli odsouzeni a vykonali trest odnětí svobody, pro který byli ve vazbě. Podle argumentace *e ratione legis* (smyslem, duchem a účelem zákona) zákonodárce jistě neměl v úmyslu při tvorbě nařízení vlády vytvořit rozdíly mezi občany, kteří byli ve vazbě, a těmi, kteří vykonali trest odnětí svobody. V tom případě by byl porušen článek 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož jsou lidé svobodní a rovní v důstojnosti a právech. Rovněž by byla porušena zásada proporcionality. Krajský soud závázal stěžovatelku právním závěrem, že žalobce na příplatek k důchodu dle nařízení vlády má nárok.

Proti tomuto rozhodnutí podala stěžovatelka kasační stížnost, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Právní otázkou, kterou dle jejího názoru krajský soud nesprávně vyložil, je, zda z § 1 písm. a) nařízení vlády lze či nelze jednoznačně dovodit podmínění vzniku nároku skutečností, že občan byl v minulosti pravomocně odsouzen. Soud svůj názor opírá o jiné skutečnosti než dikci nařízení vlády, především o srovnatelnost útrap osob vězněných vazebně a osob pravomocně odsouzených a též o úmysl zákonodárce. V této souvislosti není dle stěžovatelčina názoru zřejmé, oč krajský soud svůj názor opírá. Stěžovatelka dále poukázala na průběh připomínkového řízení při schvalování nařízení vlády, v němž nebyl úspěšný její pozměňovací návrh směřující k výslovnému zahrnutí osob vězněných pouze vazebně. Podle stěžovatelčina názoru ustanovení § 1 písm. a) nařízení vlády vyjadřuje záměr autorů této právní normy přiznat příplatek k důchodu právě a pouze osobám v minulosti pravomocně odsouzeným, a to způsobem, který neumožňuje jiný výklad. Pokud by vláda České republiky měla v úmyslu nárok na příplatek přiznat i občanům vězněným pouze vazebně, pak by tento záměr výslovně vyjádřila. Výklad předmětného ustanovení provedený krajským soudem považuje stěžovatelka za nepřipustně extenzivní. Z tohoto důvodu navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Stěžovatelka současně požádala o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Tento její návrh Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 31. 1. 2007, č. j. 6 Ads 76/2005 - 31, zamítl.

Žalobce ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že napadený rozsudek pokládá za správný a spravedlivý, a navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 102 s. ř. s.), za stěžovatelku jedná osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Stěžovatelka namítá kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Kasační stížnost je tedy přípustná.

Nejvyšší správní soud se napadeným rozsudkem krajského soudu zabíral v rozsahu a z důvodů v kasační stížnosti uvedených, jak mu přikazuje § 109 odst. 2, 3 s. ř. s., a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti rozhodnutí krajského soudu pro nesprávné posouzení právní otázky tímto soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá v tom, že je na správně zjištěný skutkový stav aplikována nesprávná právní norma, popřípadě je aplikována správná právní norma, která je však nesprávně vyložena.

Z usnesení Krajského soudu v Plzni, sp. zn. 9 Rt 5/1995, ze dne 10. 1. 1997, vyplývá, že žalobce byl nezákonně zbaven osobní svobody v době od 1. 11. 1952 do 26. 3. 1953 v souvislosti s vyšetřováním trestného činu neoznámení trestného činu podle § 165 odst. 1 trestního zákona č. 86/1950 Sb., ve vztahu k trestnému činu vyzvědačství podle § 86 téhož trestního zákona a byl zproštěn obžaloby rozsudkem krajského soudu v Karlových Varech ze dne 18. 6. 1953, č. j. 1 T 25/1953 - 582, a je účasten soudní rehabilitace podle § 33 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci.

Žalobce podal žádost o příplatek k důchodu podle nařízení vlády, které nabylo účinnosti 1. 1. 2005. Jeho novelizace provedená nařízením č. 405/2005 Sb., nabyla účinnosti 1. 11. 2005. Předmětem této novelizace mj. bylo, že do § 1 písm. a) se za slovo „němu“, vložila slova „popřípadě byli nezákonně zbaveni osobní svobody a byli rehabilitováni podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb.“ Čl. II nařízení vlády č. 405/2005 Sb. pak stanovil, že změny vyplývající z této normy mohou nastat až od splátky důchodu splatné v listopadu 2005. Žalovaná rozhodla o nároku žalobce 6. 4. 2005, soud posuzuje věc podle skutkového a právního stavu, který tu byl v době vydání napadeného správního rozhodnutí (§ 75 odst. 1 s. ř. s.).

Právní otázkou související s předmětem tohoto řízení se Nejvyšší správní soud již zabýval, a to v rozsudku ze dne 7. 3. 2007, č. j. 6 Ads 4/2006 - 32 (dostupný na www.nssoud.cz, publikován bude ve Sb. NSS č. 7/2007), přičemž mj. konstatoval:

„Aktivity zákonodárce a moci výkonné v oblasti nápravy křivd způsobených v období let 1948 - 1989 postrádají vzájemnou provázanost a začasť i logiku; o to těžší je úloha osudu, jenž má být tím, kdo poskytne ochranu právům osob, jež byly v těchto letech postiženy a náprava křivd, jež se takovým osobám udály, byla prováděna ze strany zákonodárce a dokonce i moci výkonné bez potřebných souvislostí a ohledů na osud jednotlivých skupin postižených osob. Příklad, kdy dokonce pouze a jedině moc výkonná, tedy vláda, svým nařízením formuluje okruh osob a podmínky, za nichž jim má být přiznáno určité plnění jako „zákonný nárok“, přičemž zákoným rámcem je pouze velmi obecný zákon č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, může soud v duchu ústavních pravidel, jimiž je vázán zákonodárce, moc výkonná i soud, přijmout jen na samém okraji své pravomoci přiznané mu Ústavou (čl. 95) nepřihlédnout k aktům moci výkonné, pokud je neshledá za souladné se zákonem, tím spíše s předpisy ústavního pořádku (čl. 95 Ústavy). Soud hledá jen velmi těžce právní argumenty pro vysvětlení, že jednu a tutéž materii jednou upravuje vláda nařízením, a podruhé zas Parlament zákony, přičemž osobní rozsahy norem se v některých případech překrývají, jiné příběhy zase autoři norem nechali bez právní úpravy a nároků na nápravu křivd. Soudy pak mají být tou mocí,

která veškeré tyto nedostatky zhojí a vyhoví subjektivním pocitům těch, kteří v období let 1948 - 1989 pocítili velmi krutě, jak byla prosazována doktrína komunistického režimu.

Tato úvaha o absenci systémových vazeb v zákonech a předpisech upravujících nápravy křivd platí i na posuzovanou věc, navíc s přihlédnutím ke skutečnosti, že nařízení vlády bylo po deseti měsících účinnosti dosti zásadním způsobem novelizováno (k 1. 11. 2005), přičemž změny do něj vnesené, jež se promítnou do nároku na příplatek k důchodu, mají podle čl. II nařízení vlády č. 405/2005 Sb., nastat na základě písemné žádosti od splátky důchodu splatné v kalendářním měsíci, v němž toto nařízení nabylo činnosti, tedy od listopadu 2005.

Nařízení vlády bylo vydáno na základě zmocnění obsaženého v zákoně č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu; podle § 4 tohoto zákona, každý, kdo byl komunistickým režimem nespravedlivě postižen a perzekuován a nepodílel se na skutečnostech uvedených v § 1 odst. 1 tohoto zákona, si zaslouží účast a morální zadostiučinění. Nejvyšší správní soud pocituje krok vlády, jež zařadila osoby účastné rehabilitace podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., do okruhu těch, kdož mají nárok na příplatek k důchodu, až o deset měsíců později, než se tak stalo ostatním osobám, které komunistický režim žalářoval ve věznicích (srov. § 1 odst. 1 písm. d/ cit. zákona), jako výrazně nerovné zacházení s osobami tímto režimem perzekuovanými; takovýto přístup zákonodárce přistoupiví k tvorbě cit. zákona č. 198/1993 Sb., nemohl zamýšlet. Nejvyšší správní soud nadán ústavní pravomocí nepřihlédnout k aktu moci výkonné, jenž považuje za rozporný z cíli zákona (čl. 95 Ústavy) rozhodl se pominout přechodné opatření vtělené do novelizace nařízení č. 622/2004 Sb., pokud jde o osoby účastné rehabilitace podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, a akceptovat v posuzované věci i zpětnou účinnost normy, zajistí-li se tak vnímání spravedlnosti jako hodnoty, která pro osoby postižené komunistickým režimem nemůže být jen bezobsažným pojmem. Tento přístup Nejvyšší správní soud volí výjimečně a exemplárně právě proto, že je nadán pravomocí posoudit soulad aktu moci výkonné se zákonem, a proto, že nevidí jiné cesty, jak odstranit nerovnost mezi osobami účastnými soudní rehabilitace.“

Vzhledem k výše uvedenému dospěl Nejvyšší správní soud v nyní posuzovaném případě k závěru, že krajský soud svým výkladem nijak nepochybil, neboť aplikoval správnou právní normu, kterou správně (nikoli nepřipustně extenzivně) vyložil. Přestože v době rozhodování žalované nebylo nařízení vlády novelizováno, výklad provedený krajským soudem byl učiněn ve prospěch žalobce. Takový výklad rehabilitačních předpisů připustil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000. Nelze přitom přehlédnout, že výklad provedený krajským soudem byl následně potvrzen i výše popsaným postupem vlády vyjádřeným v novele posuzovaného nařízení.

Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Stěžovatelka nebyla ve věci úspěšná a žalobce náhradu nákladů řízení nepožadoval, přičemž ani soud z obsahu soudního spisu nezjistil, že by žalobci nějaké náklady řízení o kasační stížnosti vznikly, a proto rozhodl tak, že se žalobci náhrada nákladů řízení nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejdou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. června 2007

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu

